

Warszawa, dnia 9 sierpnia 2010 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Marek Michalak

ZSR/500/21-1/2010/KC

Pan

Krzysztof Kwiatkowski

Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze,

W nawiązaniu do spotkania ministrów, jakie odbyło się w dniu 1 października 2009 r. w Biurze Rzecznika Praw Dziecka a dotyczyło problemów z zapewnieniem właściwej opieki dzieciom, które trafiają do placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek resocjalizacyjnych (młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii) przedstawiam zdiagnozowane problemy wymagające rozwiązania:

1. Brak skutecznej realizacji postanowień sądów o umieszczeniu nieletnich w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych oraz młodzieżowych ośrodkach socjoterapii. Obecnie - zgodnie z danymi Centrum Metodycznego Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej wg danych na dzień 6 sierpnia br. na miejsce w MOW-ie czeka 330 nieletnich, natomiast na miejsce w MOS-ie ponad 1169 nieletnich. Są to dane, które dotyczą jedynie nieletnich umieszczonych w tych placówkach zgodnie z postanowieniami sądów. Pomimo tego że liczba miejsc w tych placówkach na przestrzeni ostatnich kilku lat wzrosła prawie dwukrotnie, nadal na miejsce oczekuje 1,5 tys. nieletnich. Wydaje się, że zwiększanie liczby miejsc nie rozwiązuje problemu.
2. Problem braku placówek interwencyjnych funkcjonujących w systemie oświaty, przeznaczonych do tymczasowego umieszczania nieletnich. Problem powstał po 2004 r. po przekazaniu młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii z resortu pracy do resortu edukacji. Placówki oświatowe nie mają warunków do przyjmowania dzieci w trybie tymczasowym. Wykonywanie orzeczeń tymczasowych utrudnia, a czasem uniemożliwia właściwe oddziaływanie wobec nieletniego. Dzieci trafiają do pogotowia opiekuńczego, co też nie jest najlepszym rozwiązaniem z uwagi na

przebywanie w jednym miejscu dzieci, które pozbawione są opieki rodziców i nieletnich zdemoralizowanych;

3. Coraz więcej wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych kierowanych jest do młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii, co może świadczyć o trudnościach w realizacji funkcji wychowawczych przez te placówki. Wg danych resortu edukacji zdarza się, że wychowankowie domów dziecka stanowią 30% wychowanków MOW i MOS.

Wiem, że w 2007 r. został powołany Międzyresortowy Zespół do Spraw Poprawy Skuteczności Wykonania Orzeczeń Sądowych, koordynowany przez Ministra Sprawiedliwości, który między innymi miał się zajmować zapewnieniem skutecznej realizacji postanowień sądowych o umieszczeniu nieletnich w MOW lub MOS. Prace zespołu dotyczą w głównej mierze nowelizacji ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, a więc tylko małego wycinka poruszonej problematyki.

Przedstawione powyżej problemy dotyczące wychowania i resocjalizacji nieletnich są problemami ponadresortowym. Krzyżują się tu działania resortu sprawiedliwości, polityki społecznej oraz edukacji dlatego też konieczna jest współpraca. W związku z tym wystąpiłem do ww. ministerstw o wskazanie przedstawicieli do powołanej przeze mnie grupy roboczej, która ma się zajmować tą tematyką. Spotkanie grupy roboczej planowane jest na początek września br. po przeprowadzeniu aktualizacji problemu i zapoznaniu się z podjętymi działaniami przez zainteresowane w sprawie resorty.

Przestawiając powyższe, stosownie do art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr 6, poz. 69 z późn. zm.) zwracam się do Pana Ministra o przekazanie informacji o podjętych przez resort działaniach w celu rozwiązania, czy zminimalizowania powyższych zagadnień. Podobne wystąpienie kieruję w dniu dzisiejszym do Ministra Pracy i Polityki Społecznej i Ministra Edukacji Narodowej. Informacje z poszczególnych resortów konieczne są do dokonania analizy problemu i wypracowania wspólnych działań systemowych. Uważam, że należy pilnie szukać kompleksowych rozwiązań, gdyż na dzień dzisiejszy nie ma w Polsce zintegrowanego systemu opieki nad dzieckiem. Funkcjonowanie obecnych rozwiązań prowadzi do utrwalania niekorzystnego zjawiska dzielenia dziecka potrzebującego pomocy na resorty.

Z wyrazami szacunku
Marek Michałek

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji
Al. Ujazdowskie 11
00-950 WARSZAWA Skr. Pocz. 33
Centrala tel. 52 12 888

Warszawa, dnia 31.08. 2010 r.

DWOiP III 073-70/10

Pan
Marek Michalak
Rzecznik Praw Dziecka

Szanowny Panie Rzeczniku,

W odpowiedzi na Pana pismo z dnia 9 sierpnia 2010 roku, dotyczące problemów z zapewnieniem właściwej opieki dzieciom, które trafiają do placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek resocjalizacyjnych (młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii), ZSR/500/21-1/2010/KC, uprzejmie informuję, co następuje.

Problem skutecznej realizacji postanowień sądów o umieszczeniu nieletnich w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych oraz młodzieżowych ośrodkach socjoterapii polega przede wszystkim na niesprawnym systemie kierowania do tych placówek i braku wystarczającej liczby miejsc. Okres pomiędzy wydaniem orzeczenia a faktycznym umieszczeniem nieletniego w placówce wydłuża się. W praktyce sądy do momentu otrzymania skierowania nie mają możliwości oddziaływania wobec nieletniego, a ponaglenia kierowane do starostów i Centrum Metodycznego Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, a ostatnio Ośrodka Rozwoju Edukacji pozostają bezskuteczne. Okres oczekiwania nierzadko trwa kilka miesięcy, w czasie których nieletni dochodzi do przekonania o bezsilności Państwa wobec niego. Na problem usprawnienia systemu kierowania do placówek resocjalizacyjnych Minister Sprawiedliwości zwracał często uwagę Ministrowi Edukacji Narodowej, który sprawuje nadzór zarówno nad placówkami, jak i systemem kierowania.

Przypadki, w których ujawniono opieszałość sądów po otrzymaniu skierowania (opóźnienie w nadaniu mu biegu, brak monitorowania policji w zakresie, w jakim wykonuje ona nakazy doprowadzenia nieletnich), są na bieżąco eliminowane. W ramach uprawnień nadzorczych Ministra Sprawiedliwości nad działalnością sądów

powszechnych kwestia sprawności wykonywania orzeczeń wydawanych w sprawach nieletnich od kilku lat niezmiennie traktowana jest priorytetowo. Minister pozostaje też w bieżących, roboczych kontaktach z resortem edukacji oraz spraw wewnętrznych i administracji, co pozwala łatwiej uzyskiwać porozumienie między poszczególnymi podmiotami odpowiedzialnymi za wykonywanie orzeczeń.

Z pewnością zwiększenie liczby miejsc w placówkach nie rozwiązuje problemu w całości, godzi się jednak zauważyć, że ilość orzeczeń wydawanych przez sądy dowodzi zapotrzebowania na tego rodzaju środki. Świadczy to z pewnością o kryzysie rodziny, szkoły i społeczności lokalnych, które nie potrafią zapobiegać postępującej demoralizacji nieletnich. Mimo interesujących inicjatyw lokalnych, nie można oczekiwać niezwłocznej zmiany tego stanu rzeczy. Opisana wyżej sytuacja zbyt długiego oczekiwania na skierowanie świadczy o zapotrzebowaniu na tworzenie nowych miejsc w placówkach resocjalizacyjnych.

Niewątpliwie samorządy i inne podmioty podejmują działania w tym kierunku, nie sposób jednak nie zauważyć, iż w sytuacji, gdy np. w młodzieżowych ośrodkach socjoterapii nieletni, kierowani na podstawie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich stanowią zaledwie niewielki odsetek, korzyść dla zdemoralizowanych nieletnich z tworzenia nowych miejsc jest pozorna, gdyż miejsca te są wykorzystywane w inny sposób.

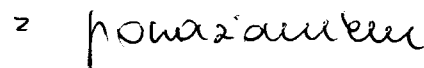
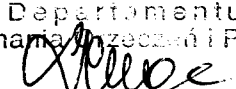
Minister Sprawiedliwości dostrzega problem braku placówek interwencyjnych funkcjonujących w systemie oświaty. Obowiązek tworzenia takich miejsc powstał w 2004 roku, w którym do systemu (art. 26 upn) wprowadzono środek tymczasowy w postaci umieszczenia w młodzieżowym ośrodku wychowawczym i młodzieżowym ośrodku socjoterapii. Wydaje się, że sześcioletni okres powinien być wystarczający do odpowiedniego dostosowania bazy ośrodków, zwłaszcza że, jak trafnie zauważa Pan Rzecznik, był to jednocześnie okres tworzenia nowych placówek. Bez wątpienia realizacja środka tymczasowego jest zadaniem trudnym, na co wskazują choćby doświadczenia pracowników schronisk dla nieletnich, którzy również mają obowiązek przejąć pieczę i zająć się krótkoterminowym oddziaływaniem wobec nieletnich. Tego rodzaju oddziaływania, w tym zapewnienie realizacji przez nieletnich obowiązku szkolnego, są jednak możliwe. Pragnę poinformować, że Minister Sprawiedliwości jest gotów podzielić się własnymi doświadczeniami i spostrzeżeniami w tym zakresie z resortem edukacji, jeśli tylko resort ten wyrazi zainteresowanie tą materią.

Brak placówek tymczasowych skutkuje zwiększoną liczbą orzeczeń sądów o umieszczaniu nieletnich w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Zgadzam się z Panem Rzecznikiem, że jest to zjawisko niepożądane, niemniej konieczność

natychmiastowego podjęcia działań wobec nieletniego wymusza tego rodzaju działania w sytuacji braku stosownych placówek interwencyjnych o charakterze resocjalizacyjnym.

Resort sprawiedliwości jest również zaniepokojony znacznym odsetkiem wychowanków młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii, którzy uprzednio przebywali w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Podobnie niepokoi orzekanie o umieszczeniu w zakładach poprawczych dotychczasowych wychowanków placówek resocjalizacyjnych. Niewątpliwie przypadki te świadczą o niedoskonałości oddziaływań podejmowanych wobec małoletnich i nieletnich, a rozwiązywanie problemów wymaga współpracy ponadresortowej. O woli współdziałania świadczy doprowadzenie przez Ministra Sprawiedliwości do utworzenia Międzyresortowego Zespołu do Spraw Poprawy Skuteczności Wykonania Orzeczeń Sądowych. Resort ten pozytywnie ocenia też inicjatywę utworzenia przez Pana Rzecznika grupy roboczej, zajmującej się tą tematyką i deklaruje aktywne włączenie się w jej prace.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że Ministerstwo Sprawiedliwości prowadzi aktualnie prace nad projektem założeń do ustawy o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, która w szczególności ma usprawnić wykonywanie orzeczeń sądowych. Projekt ten został przedstawiony Panu Rzecznikowi do zaopiniowania. Uprzejmie dziękuję za wnikliwą i życzliwą analizę tego projektu, zawartą w piśmie z dnia 12 lipca 2010 roku, ZSR/071/3/2010/AK. Obecnie trwają uzgodnienia międzyresortowe tego projektu. Przypomnę, że projekt przewiduje lepsze wykorzystanie policyjnych izb dziecka, ułatwienia dowodowe w sprawach nieletnich, przez m.in. poszerzenie katalogu podmiotów wydających opinie w tej kategorii spraw, zwiększenie udziału organizacji społecznych w procesie resocjalizacji nieletnich, a także zwiększenie oddziaływań o charakterze probacyjnym wobec nieletnich przez stworzenie ustawowych zasad funkcjonowania hosteli. Pragnę zauważyć, że omawiany projekt częściowo jest efektem prac opisanego wyżej zespołu międzyresortowego, co najlepiej świadczy o rzeczywistym zaangażowaniu Ministra Sprawiedliwości we współpracę z innymi resortami.

z
ZASTĘPCA DYREKTORA
Departamentu
Wykonania Orzeczeń i Probacji

Monika Lewoc
SEKRET